

Rurik Pihkala

Rurik Jonatan Pihkala 1885 - 1973

Suomen Maataloustieteellisen Seuran kunniajäsenen, Helsingin Yliopiston maanviljelystalouden emeritus professorin Rurik Jonatan Pihkalan maallinen vaellus päättyi Tampereella marraskuun 11 päivänä 1973. Hän oli syntynyt heinäkuun 13 päivänä 1885 Pihtiputaalla Gummerus-Pihkalan tunnetun veljessarjan jäsenenä.

Professori Rurik Pihkala siunattiin haudan lepoon marraskuun 23 päivänä 1973 Aitolahden kirkossa, jota hän itse oli ollut rakennuttamassa. Siunaustilaisuudessa läsnä olleet joutuivat hämmästyään sitä uskomattoman monipuolista, aloiterikasta ja menestyksellistä elämäntyötä, jonka Rurik Pihkala oli suorittanut. Hän oli maataloutemme merkkimies ja hänen pitkäaikaisen työnsä vaikutukset ulottuvat kauas tulevaisuuteen. Tässä yhteydessä ei ole mahdollista edes luettelomaisesti mainita kaikkia Rurik Pihkalle uskottuja toimia ja luottamustehtäviä, vaan rajoitutaan ensi sijassa koskettelemaan hänen toimintaansa maataloustieteen, erityisesti maanviljelystalouden alalla sekä siihen liittyen Helsingin Yliopiston professorina ja nuoren polven kasvattajana.

Rurik Pihkala oli jo nuorena siinä määrin kiinnostunut maataloudesta ja sen kehittämisestä, että hänellä ei liene ollut vaikeuksia elämänuran valinnassa. Tultuaan ylioppilaaksi Jyväskylän Lyseosta 1904 hän valmistui agronomiksi Mustialan maanviljelys- ja meijeriopistosta 1906. Hän täydensi opin-tojaan Helsingin Yliopistossa, jossa korkein maatalousopetus oli aloitettu, valmistuen filosofian kandidaatiksi 1907. Myöhemmin hän opiskeli myös Saksassa erityisesti kansantaloustiedettä, maanviljelystaloutta ja tilastotiedettä.

Valmistumisensa jälkeen Rurik Pihkala toimi maatalouden järjestötehtävissä, käytännön maanviljelijänä omistamallaan Laalahden tilalla Aitolahdella sekä tämän ohessa opettajana Mustialassa 1908—09 ja Kurkijoen maa-miesopistossa 1910—11. Hän oli myös Helsingin Yliopistossa agrariipoliitiikan opettajana 1920—21.

Erilaisten käytännön tehtävien ja opetustyön ohella olivat Rurik Pihkala kiinnostaneet jo varhain tutkimustehtävät ja maatalouteen liittyvät teoreettiset kysymykset. Ymmärtäen järjestelmällisen kirjanpidon merkityksen taloudellisten kysymysten selvittelyn perustana hän osallistui maatalouden kannattavuustutkimuksen aloittamiseksi järjestettyyn kilpailuun ja julkaisi 1911 »Maatalouskirjanpidon oppaan.» Hän joutui myös läheltä seuraamaan Messukylään 1912 perustetun kirjanpitoyhdistyksen toimintaa. Sama har-

rastus johti 1916 Hämeen—Satakunnan maanviljelysseuran kirjanpito toimiston perustamiseen. Tämän toimiston keräämään aineistoon perustui Rurik Pihkalan julkaisu »Maatalouden kannattavaisuustutkimuksia Hämeen—Satakunnan maanviljelysseuran kirjanpito toimistossa» (1927). Rurik Pihkala oli vielä tehokkaasti myötävaikuttamassa kirjanpito toimiston perustamiseen Länsi-Suomen Karjanjalostusyhdistyksen yhteyteen.

Kirjanpityön yhteydessä Rurik Pihkala joutui pohtimaan keskeistä kysymystä maatalouden kannattavuuden määrittämisestä. Ajattelunsa tuloksena hän kehitti kannattavuuden määrittämistavan, jonka hän 1919 julkaisi väitöskirjassaan »Maatalouden voimaperäisyysasteen vaikutuksesta kannattavuuteen. Metodia selvittelevä teoreettinen esitys». Väitöskirjan perusteella Rurik Pihkala tuli filosofian lisensiaatiksi 1920 ja filosofian tohtoriksi 1923.

Rurik Pihkalan väitöskirja on kooltaan vaatimaton ja erityisesti teoksen muodollinen puoli saattaa antaa aihetta huomautuksiin. Julkaisun pääajatus oli myös siinä määrin aikaisempia käsityksiä mullistava, että se aiheutti »Maatalous»-lehden palstoilla harvinaislaatuista, useita kuukausia jatkuneen, jyrkäsäntäisen keskustelun. Vuosien tai oikeammin vuosikymmenien kuluttua Rurik Pihkalan perusajatus on maassamme yleisesti omaksuttu ja maataloutemme kannattavuutta on ryhdytty mittaamaan tavalla, joka vain muodollisesti poikkeaa em. väitöskirjassa esitetystä.

Väitöskirjatyönsä jälkeen ja osittain jo sen ohella Rurik Pihkalan tutkimustyö kohdistui voimakkaasti kotieläintalouteen, jota hän aina oli innokkaasti harrastanut. Tältä alalta ilmestyivät julkaisut »Jaakko I:sen tt. 118 suku» (1920), »Tutkimuksia sikatalouden alalta. I. Suomalainen luppakorva maatiaissika emakkona» (1920), »II. Suomen sikatalous ja sen kehittäminen laiduntalouden perustalla» (1924), »Kannattaako lampaanhoito?» (1927) ja »Die Lage der Milchviehwirtschaft in Finnland bis 1920 und die Mittel zu ihrer Förderung» (1927). Näistä kolme jälkimmäistä voidaan lukea maanviljelystalon alaan kuuluviksi. Vuonna 1920 ilmestynyt sikataloustutkimus oli tiettävästi käsikirjoitusvaiheessa ehdolla väitöskirjana julkaistavaksi, mutta kysymys ratkesi kuitenkin maanviljelystaloudellisen tutkimuksen hyväksi.

Maanviljelystalon professorinviran tultua haettavaksi professori Karl Enckellin eroamisen jälkeen 1926 sitä hakivat dosentti Eino Cajander ja fil. tohtori Rurik Pihkala. Hakijoille myönnetyn pätevyysvuoden kuluessa Rurik Pihkala julkaisi edellä mainituksi tulleiden lisäksi Laalahden tilaa koskevan laajahkon monografian »Suunnitelmia ja laskelmia Laalahden tilalta» (1927), jota aiheensa ja käsittelytapansa perusteella on pidettävä melko harvinaisena yksityistaloudellisena selvityksenä. Tekijä selostaa siinä avomielisesti suunnitelmiaan mutta myös vastoinkäymisiä, joita aiheuttivat erityisesti karjan luomistauti sekä Hurmajärven laskemiseen liittyvät puutteelliset ennakkotutkimukset.

Dosentti Cajanderin kuoltua syyskuun 19 päivänä 1928 Rurik Pihkala jäi maanviljelystalon professorinviran ainoaksi hakijaksi. Hänet määrättiin myös hoitamaan maanviljelystalon opetustehtäviä syyslukukauden 1928 aikana. Professorinviran monivaiheinen täyttämistä ratkesi 1932, jol-

loin Rurik Pihkala nimitettiin maanviljelystalouden varsinaiseksi professoriksi. Vaikka hänen tieteellistä työtään oli arvosteltu sen suppeuden, muodollisten heikkouksien ja myös väitöskirjaan liittyvän erimielisyyden tähden, oltaneen yleisesti sitä mieltä, että hänen toimintansa Helsingin Yliopistossa muodostui erittäin menestykselliseksi. Tästä on todistuksena hänen herättämänsä harrastus maatalouden taloudellisiin kysymyksiin, josta johtuen ehkä liiankin suuri osa opiskelijoista valitsi maanviljelystalouden pääaineekseen. Erityisen merkittävä on useiden väitöskirjojen valmistuminen professori Pihkalan toimikautena. Niiden valmistumista kuten muutakin tutkimus- ja opetustyötä häiritsivät kuitenkin vaikeat sotavuodet ja niiden jälkiseuraukset.

Rurik Pihkalan oppilaat ja hänen kanssaan yhteistyössä olleet tulevat aina arvostamaan hänen ominaisuuksiaan opettajana sekä tutkimustyön innoittajana, tukijana ja ohjaajana. Hänellä oli melkein rajattomasti aiheita ja tutkimustehtäviä, sodan seurausten tuodessa niitä runsaasti lisää, jotka vain odottivat toteutumistaan. Rurik Pihkalan perusominaisuuksiin kuului täysi välinpitämättömyys siitä, kuka hänen ajatuksiaan lainasi tai hänen ideoitaan kehitteli. Pääasia oli, ja siitä hän aina vilpittömästi iloitsi, että kysymys tuli tutkituksi ja selvitettyksi. Käytännön maatalouden perusteellinen tuntemus ilmeisesti vaikutti sen, että Rurik Pihkala osasi valaa kuulijoihinsa uskoa maatalouteen silloinkin, kun ulkonaiset olosuhteet näyttivät mahdollisimman epäsuotuisilta.

Oman virkansa ohella professori Pihkala määrättiin hoitamaan myös maatalouspolitiikan (agraaripolitiikan) professorinvirkaa 1938—48 sekä kodin taloustieteen ylimääräisen professorin virkaa 1947—49. Jo ennen jälkimmäisen viran perustamista hän oli antanut erikoistöiden aiheiksi useita kodin taloustieteen piiriin kuuluvia kysymyksiä.

Rurik Pihkalalla oli professorinvirkansa ohella lukuisia luottamustoimia yliopistossa ja sen ulkopuolella. Mainittakoon vain toiminta maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan varadekaanina 1936—45 sekä Viikin ja Malminkartanon tilojen hoitokunnan jäsenenä 1933—48, siis aikana, jolloin näiden tilojen ensimmäiset kunnostamis- ja rakentamistyöt suoritettiin. Professori Pihkala esitti jo 1930-luvun alkupuolella yliopiston maatalouslaitosten siirtämistä kokonaisuudessaan Viikin alueelle ja laati sitä varten alustavia suunnitelmia yhteistoiminnassa professori Jussi Paatelan kanssa. Hän tunsu suurta tyydytystä siitä, että hänen ajatuksensa vuosikymmeniä myöhemmin toteutuivat.

Lukuisista luottamustehtävistään huolimatta Rurik Pihkala piti ehdottomasti kiinni periaatteesta, etteivät sivutoimet saaneet milloinkaan häiritä yliopistoon liittyviä opetustehtäviä. Uskomattomalta tuntuvasta työtaakasta johtui, että aamuvirkku professori joutui usein aloittamaan päivänsä hyvin aikaisin ja saattoi ehdottaa neuvottelun, jopa suullisen kuulustelunkin aloittamista esimerkiksi kello viisi aamulla.

Rurik Pihkalan esimerkillinen suhde oppilaisiinsa tuli näkyviin erityisesti koti- ja ulkomaisilla retkeilyillä ja ylioppilaiden kesäkursseilla, joilla hän osoitti hämmästyttävää asiantuntemusta. Olihan hän yhtä pätevä arvostelemaan melkein kaikkia kotieläinlajejamme, joiden jalostustyötä hän oli kauan harjoittanut, kuin arvioimaan maatalouden rakennuksia tai muita omaisuus-

osia. Luottamuksellista suhdetta osoittaa Rurik Pihkalan toiminta Sampsan esimiehenä 1939—48, valitseminen yhdistyksen kunniajäseneksi 1948 sekä toiminta Keskisuomalaisen osakunnan inspektorina vuoteen 1948 asti.

Rurik Pihkala pyysi yllättäen eroa professorinvirasta 1948 täytettyään 63 vuotta. Hän katsoi voivansa yliopiston ulkopuolella olevana tehokkaammin puolustaa Viikin ja Malminkartanon tiloja, joita niitäkin maanlunastustoimenpiteet olivat uhkaamassa. Hän oli jo Siirtoväen pika-asutuslakia (1940) ja Maanhankintalakia (1945) valmisteltaessa voimakkaasti puoltanut kantaa, jonka mukaan maan luovutusvelvollisuus olisi säädettävä täsmällisen asteikon mukaiseksi, menetetty peltoala korvattava ensi sijassa uudisraivauksella ja korvaussuorituksille annettava indeksitakuu.

Erottuaan yliopistosta Rurik Pihkala ennätti vielä toimia parin vuosikymmenen ajan maatalousekonomiaa lähellä olevissa sekä muissa luottamus-tehtävissä kuuluessaan useiden maatalousjärjestöjen, seurojen ja yhdistysten johtoelimiin. Ainutlaatuinen saavutus on hänen yli puoli vuosisataa kestänyt toimintansa Hämeen—Satakunnan maanviljelysseuran puheenjohtajana. Rurik Pihkala oli perustamassa Aitolahden kuntaa ja toimi kunnanvaltuuston puheenjohtajana vuodesta 1924 kunnan viimeisiin vuosiin saakka.

Professori Pihkalan julkaisutoiminta jatkui hänen elämänsä loppuvuosiin asti. Vuonna 1938 ilmestyi »Maanviljelystalouden alkeet» sekä 1943 yliopistossakin käytettäväksi tarkoitettu 384-sivuinen »Maanviljelyksen taloustiede. I osa». Valitettavasti tämä merkittävä teos jäi sodan aiheuttamista ja muista syistä puolivalmiiksi. Viimeisinä vuosikymmeninä Rurik Pihkala kiinnitti päähuomionsa vaikeisiin maatalouspoliittisiin kysymyksiin, joista hän laati useita sanomalehtikirjoituksia sekä mm. laajemmat julkaisut »Maatilatalouden nykyinen asema ja tuotantosuunta» (1957) sekä »Voi- ja viljavuori pois» (1970).

Rurik Pihkalalla oli läheiset suhteet erityisesti pohjoismaisiin virkaveljiinsä, joiden toimintaa maanviljelystalouden alalla hän jatkuvasti seurasi ja joiden kanssa hän usein joutui neuvottelukosketuksiin.

Rurik Pihkala joutui suorittamaan pitkän ja monipuolisen elämäntyönsä vuosikymmeninä, jotka merkitsivät maamme maataloudelle suuria vaikeuksia, suurta murroskautta ja toisaalta ennen kokematon muutosta ja kehitystä. Hän kuuluu tämän monivaiheisen ajanjakson merkkihenkilöihin. Hänen suurta asiantuntemustaan, valtavaa työtarmoaan ja lämmintä inhimillisyyttään hänen työtoverinsa, oppilaansa ja alaisensa tulevat aina kiitollisina muistamaan.

Antti Mäki

Professor Rurik Jonatan Pihkala, Ph.D., honorary member of the Scientific Agricultural Society of Finland, died in Tampere at an age of 88 years on November 11th, 1973. Dr Pihkala was Professor in Agricultural Economics at Helsinki University 1932—1948. In his obituary Prof. Antti Mäki outlines the curriculum vitae of Prof. Pihkala and gives a summary of his scientific research and his educational work at Helsinki University.